

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

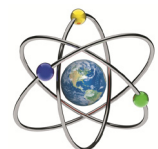
№4(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 590 sahifa,
16-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli savodxonlikni rivojlantirishda sun'iy intellekt vositalarining pedagogik va metodologik imkoniyatlari.....	10
Shermanova Feruza Djumaboyevna	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosarlarining boshqaruv madaniyati	15
Xurramov Anvar Vafqulovich	
5–7 yoshli bolalar jismoniy rivojlanishida futbol o'yin elementlarining pedagogik ahamiyati	19
Olim Ziyoyev Toshpulatovich	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirish usullari.....	23
Ashirov Abdirashid Ravshanovich, G'ulomova Durdona Shovkat qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish metodikasi	26
Ashirov Abdirashid Ravshanovich, Olimjonova Humora	
Algebra va funksiya: SAT matematikasining asosi	30
Abdullayev G'ayratjon Mutalipovich	
Psixologik savodxonlikning psixologik xizmat samaradorligini ta'minlashdagi nazariy va amaliy asoslari ...	34
Fayzullayev Mirzaodil Mirzamurodovich	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalarda pedagogik odobni rivojlantirish muammosi	40
Fayzullayeva Feruza Aktamjon qizi	
Yosh oilalarning mustahkamligiga zamonaviy axborot vositalaridan foydalanishning ta'siri	44
Kushakova Nargiza Islambaevna	
Strategic Educational Management: Methods for Improving Teaching and Learning Outcomes	47
Majitova Munisa Oybek qizi	
Talabalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	51
Normurodova Qunduz Tursun qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish	54
Nurmaxmatov Lutfulla Abduxomid o'g'li	
Savod o'rgatish davrida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi	58
Po'latova Sitara Olimjonovna	
Yosh sportchilarni tarbiyalash va huquqiy himoya qilishning pedagogik mexanizmlari	62
Rahmonov Amirshoh Abdumuxtorovich	
Bo'lajak kimyo o'qituvchisining metodik tayyorgarligini takomillashtirish.....	66
Shomurotova Sh. X.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodika asoslari	70
Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining innovatsion kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari	73
Zaripova Mushtariybonu Otabek qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning ijtimoiy-emotsional kompetentligini rivojlantirishda art-pedagogik texnologiyalar .	77
Suvanov Kamola Raimqul qizi	
O'quvchilarning mustaqil fikrlash samaradorligini oshirishda muammoli ta'lim texnologiyasining o'rni.....	81
Zikriyoyeva Feruza Sadullo qizi	
Обучение основам ультразвуковой диагностики с использованием метода “Каждый учит каждого” ...	85
Набиев Абдулло Абдувохидович	
To'lepbergen Qayipbergenov asarlarida komil insonni tarbiyalash masalalari	88
Xabibnazarova Saiyra Baxitbayevna	
Alisher Navoiyning “Hayrat ul-abror” asari orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy fazilatlarni shakllantirish	91
Karamatova Dilfuza Sadinovna, Mahmudova Niginabonu Mizrof qizi	
Ekologik muammoli vaziyatlar orqali kimyo fanida kreativ tafakkurni rivojlantirish metodikasi.....	96
Ibodullayeva M. I., Dinnazarova F. S.	

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida masofaviy ta'limni tashkil etish metodikasi	101
<i>Saydullayev Zafar Erkinovich</i>	
Talabalarni milliy hunarmandchilik vositasida samogen tarbiyalashda tarixiylik tamoyili.....	104
<i>Allanov Shuxrat Qilichovich</i>	
“Harry Potter” asarining o‘zbekcha tarjimasida stilistik vositalarni qayta yaratish masalalari.....	108
<i>Fayziyev Baxodir Baxshilloevich</i>	
Maktabgacha ta’limda bolalar nutqini o‘stirishning integratsiyalashgan texnologiyalaridan foydalanish.....	112
<i>Imamova Nilufar Zabiyxulla qizi, Nurmatova Gulchexra Baxadirovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodik asoslari	116
<i>Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash	119
<i>Eshonqulova Ma’suda Habibovna</i>	
Yosh oilalarda nikoh barqarorligini ta’minlovchi psixologik omillar	123
<i>Islomova Ozoda Isomiddin qizi</i>	
Aqliy rivojlanishida orqada qolgan bolalarni inklyuziv ta’limda o‘qitish metodologiyasi	127
<i>Abdullayeva Maftuna</i>	
Maktabgacha ta’lim tashkilotida xavfsiz psixologik muhit yaratishning pedagogik ahamiyati	131
<i>Turayeva Gulchexra Urayimovna, Ziyaeva Umida Xolmat qizi</i>	
STEAM asosida kollaborativ ta’lim muhitida metakompetensiyalarni rivojlantirish.....	135
<i>Axmadova Malika</i>	
Yosh sportchilarni sportga yo’naltirish va sportchilarni tanlash muammolari (futbol sport turi misolida)	139
<i>Xotamov Jaloliddin Xusnitdin o‘g‘li</i>	
Biologiyada amaliy tajribalar o‘tkazishning zamonaviy virtual yechimlari.....	143
<i>Mirzayeva Nodira Abduxamidovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ekologik madaniyatni shakllantirishning ahamiyati.....	146
<i>D. P. Xodiyeva, M. Sh. To‘rayeva</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kreativlikni shakllantirish metodikasi (texnologiya darslari misolida)	150
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Jurayeva Ozoda Ortiq qizi</i>	
Boshlang‘ich sinflarda matematika fanini o‘rgatishda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish.....	154
<i>G‘. Yu. Eshmirzayev</i>	
O‘quvchilarning ilmiy tafakkurini rivojlantirishda kimyo ta’limining o‘rni va o‘ziga xos jihatlari.....	157
<i>Kamolova Nargiza Ibragimovna</i>	
Bilingvizm (ikki tillilik) sharoitida o‘quvchilarning nutq madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	161
<i>Mapruza Embergenova</i>	
Zamonaviy jamiyatda gender sotsializatsiyasi va psixologik jins xususiyatlari: maskulinlik, femininlik va androginlikning empirik tahlili	167
<i>Nasrullayeva Asolat Abdumalik qizi</i>	
Bo‘lajak muhandislarda chiziqli tenglamalar sistemalari va ularning amaliy tatbiqlarini o‘qitish haqida	171
<i>Qushmurotov Umurbek Ibadillayevich</i>	
Bo‘lajak tibbiyot xodimlarining xorijiy til kompetensiyasini rivojlantirish bo‘yicha tajriba-sinov ishlari natijalari	177
<i>Raximova Nigora Atakulovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ko‘p ma’noli so‘zlar ustida ishlash orqali nutqiy qobiliyatini rivojlantirish .	180
<i>Xo‘jayeva Durdonaxon Maqsud qizi, Rustamova Zulfiya Xolmirzayevna</i>	
Pul qadriyatining o‘smirlik davrida shakllanishiga ta’sir etuvchi milliy, ijtimoiy va psixologik omillar: iqtisodiy ijtimoiylashuvning psixodinamik yondashuvda tahlili.....	184
<i>Xolmurotova Mahbuba Maxmudovna</i>	
O‘smirlarda koping xulq-atvor shakllanishida ota-ona va farzand o‘rtasidagi munosabatlarining psixologik xususiyatlari	189
<i>Yarmatova Sanobar Jo‘rayevna</i>	
Raqamli ta’lim muhitida talabalarning matematik kompetensiyalarini rivojlantirishda interfaol metodlar	193
<i>Norquvatova Diyora Davron qizi</i>	
Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta’limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari.....	197
<i>Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna</i>	

Системно-функциональное моделирование и эмпирический анализ нравственно-волевой детерминации в профессиональной деятельности военнослужащих	201
<i>Зохиоров Нодирбек Улугбекович</i>	
Kimyo fanini o'qitishda muommali ta'lim metodining o'rni va amaliy ahamiyati.....	205
<i>Kultayev Kuzibay Kazakbayevich</i>	
Rolli o'yinlar asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni erta kasbga yo'naltirishning pedagogik shart-sharoitlari	209
<i>Niginabonu Fayzullayeva</i>	
Boshlang'ich sinflarda PIRLS va TIMSS talablariga mos ta'lim texnologiyalarini qo'llashning didaktik asoslari.....	214
<i>Qurbonova Maxtuma Fazliddinovna, Mamedova Maxfuza Erkinovna, Omonova Gulandom Davlatovna</i>	
Raqamli texnologiyalar vositasida virtual laboratoriyalarni o'qitish.....	219
<i>Tilovova Turdixol Baratovna</i>	
Hosila va uning tadbirlarini o'rgatishda zamonaviy yondashuvlar	222
<i>Absamatov Zuxriddin Axmad o'g'li</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining diskursiv kompetensiyasini shakllantirish texnologiyalarini amaliyotda qo'llash usullari	228
<i>Dauletnazarova Ainura Kayirbaevna</i>	
O'quvchilar o'rtasida bullingni oldini olish va pedagogik-psixologik omillarni bartaraf etish yo'llari	233
<i>U. A. Alibayeva</i>	
Yosh avlodning milliy tarbiyasini shakllantirishda xalq pedagogikasining pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	236
<i>O. K. Kadambayeva</i>	
Bo'lajak logopedlar rinolaliyani og'ir nutq nuqsoni sifatida o'rganishda qo'llaniladigan topshiriqlarning ahamiyati.....	240
<i>Achilova Sevara Djasirkulovna</i>	
Tarjima mashqlari orqali nemis tili (DaF) darsida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish.....	243
<i>Musayeva Guzal Ne'matillayevna</i>	
O'tkir Rahmat she'rlari lingvopoetikasi	247
<i>Xoldarova Gulchehra Tajibayevna</i>	
Проблемы и тенденции развития грамматики русского языка.....	250
<i>Юлдашев Баходир Бекмуратович</i>	
O'smir taekvondochilarning qo'l-oyoq kuchining an'anaviy mashg'ulotlar davomida o'sish sur'ati	253
<i>A. X. Norov</i>	
Инновационные педагогические технологии в преподавании русского языка и проблемы повышения качества подготовки кадров.....	259
<i>Адилова Солияхон</i>	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining qobiliyatlari va imkoniyatlarini rivojlantirish.....	263
<i>Muminjonova Muhayyo G'ulomovna</i>	
Nutqning ijtimoiy-psixologik va lingvistik xususiyatlari	268
<i>Sh. I. Nurmatova, G. B. Xujamova</i>	
Boshlang'ich sinflarda kreativ ta'lim muhitini shakllantirish va o'quv materiallarining ahamiyati	271
<i>Abdullayeva Uljal'as Tulegen qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida shaxsiy pedagogik kompetensiyani aniqlash metodologiyasi	274
<i>D. O'. Yo'ldosheva, J. A. Jovliyev</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga badiiy adabiyot vositasida ijtimoiy xulq madaniyati bilan tanishtirishning ahamiyati.....	278
<i>Daminova Shoxista Farxodovna</i>	
Using the Method of Mnemonics in Teaching English Idioms: Enhancing Retention and Comprehension in EFL Learners	281
<i>Dusmamadova Gulsum Shukhratovna</i>	
Sun'iy intellekt asosida shaxsiylashtirilgan matematika ta'limining o'quvchilar natijalariga ta'siri	284
<i>Jurayeva Gulshanoy Turdiyevna</i>	
Talabalarda sanogen tafakkurni rivojlantirishda axborot oqimlarining ijobiy ta'sirlari.....	288
<i>Karimova Umida Alijon qizi</i>	
Viruslar replikasiyasining molekulyar asoslari va uni o'qitishda "Case-study" metodining samaradorligi.....	293
<i>O'. E. Xo'janazarov, B. B. Ishmo'minov, M. Fayzieva, M. Xayitmuratova</i>	

Psixodiagnostik metodikalar asosida talabalarning xarakter aksentuatsiyasining gender farqlarini o'rganish.....	298
Sh. Allanazarova, R. Janabaeva	
“Muhofazaga olingan hududlar” modulidan talabalarning bilimni nazorat qilishga mo'ljallangan nostandard testlardan foydalanish metodikasi	301
Saidmuratov Shoxid Xusanovich, Ishmo'minov Bobur Botir o'g'li, Abduvohidova Madina Ilhomjon qizi, Matkomilova Feruza Xasan qizi	
Ergonomik yondashuv asosida registrator ofisi ish jarayonlarini modellashtirish va takomillashtirish	307
To'xtamurodov Azizbek Azimjon o'g'li	
Sport turlarini tasniflash va sport mashg'ulotlarini kompleks monitoring qilishning ilmiy-metodologik asoslari	311
Ilhomjon Axmedovich Tursunaliyev	
Понятие академической грамотности в современной педагогике и лингводидактике	315
Худжамова Хуснора Диёр кизи	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatini shakllantirish ijtimoiy muammo sifatida.....	318
Altibayeva Gulbaxor Majitovna	
Ethnolinguistic Aspects of Ecological Ethics: Conceptualizing “Nature” in English and Uzbek Phraseological Systems	325
Zubaydullayeva Zarina	
Matematik mantiq asosida oliy ta'lim talabarlari uchun mantiqiy tafakkurni rivojlantirishning bosqichli-integrativ metodikasini takomillashtirish	329
Zaxiriddinova Shahlo Zahiriddin qizi	
Parataekvondochilar-ning musobaqa oldi tayyorgarligi: ilmiy-asoslangan yondashuv va samaradorlik tahlili	334
Abdufattoyev Abrorjon Abduraxmon o'g'li	
Developing Functional Literacy Through Combined Interactive Strategies in Secondary School.....	337
Matkarimova Nurjamal Sultamurat qizi	
Bolaning ijtimoiylashuvida ertaklarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	343
Ergasheva Mastura Isaqul qizi	
Umumiy o'rta ta'lim tizimida ekologik tarbiyani amalga oshirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	347
Abdimovminova Muhayyo Samadullayevna	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash.....	352
Anorjonova Komila Xayyom qizi	
Dual ta'lim tizimida Germaniya tajribasi.....	356
Davlatov Keldiyor Davlatovich	
Talabalarning mustaqil ta'limni nazariy asoslari, tasniflari va o'qitish metodlari.....	359
Jumayev Ruzokul Xoliqulovich	
Oliy ta'lim muassasalarida zamonaviy pedagogik boshqaruv tizimi.....	364
Jurayeva Shalola Dehqonboyevna	
O'zbekiston sharoitida gospital pedagogikaning rivojida o'zbek va rus tillarining o'rni va ahamiyati	369
Munira Khodjakhanova	
Zamonaviy ilg'or xorijiy tajribalar asosida hasharotlar mavzusini o'qitishda kreativ usullarni qo'llashning immersiv imkoniyatlari	372
Raxmatova Salima Togaymuradovna	
O'zbekiston janubiy hududlarida brokkoli yetishtirishda agrotexnik tadbirlarni optimallashtirish metodikasi.	377
Salomov Boxodir Salomovich	
O'quvchi yoshlarda iqtisodiy bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	382
Shoimova Gulxayo Sherzod qizi	
Matematika va musiqa uyg'unligi orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish.....	387
Umarova Munajatxon Xolmuxamedovna	
Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani o'qituvchilarini tayyorlashning nazariyasi va metodikasi... ..	391
Uzoqov Akram Avazovich	
Noqonuniy xatti-harakatlarning kelib chiqishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik va pedagogik omillar.....	394
Xoliqov Allamurod Abdijabbor o'g'li	
Training Future Speech Therapists to Address Sensory Discrimination Disorders in Preschool Children....	399
Xudayarova Dilnoza Mirvali kizi	

6-sinf adabiyot fanidan Abay va Avaz O'tar ijodini o'rganish darolarida o'quvchilarning adabiy-nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirish	402
<i>Yuldasheva Noila Ravshan qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning o'quv-bilish faoliyatini loyihalash kompetentligini rivojlantirish muammosi: nazariy tahlil va yondashuvlar	406
<i>Ziyodova Zarina Qodir qizi</i>	
Ingliz tilini bilish darajasi va kasbiy kompetensiya o'rtasidagi bog'liqlik.....	411
<i>Xamdanova Shaxnoza Yusupaliyevna</i>	
Algorithmic Accountability and Digital Sovereignty: Implementation Pathways for AI Legal Frameworks in Developing Nations.....	414
<i>Rahimova Nargiza Khamidullaevna, Ahmadjonov Shohruhbek Rustamjon o'g'li</i>	
Ta'lim – barqaror kelajakni shakllantirishning asosiy drayveri	420
<i>A. X. Aripova</i>	
Nutqning jo'yalilik kommunikativ sifati va ahamiyati yuzasidan ayrim qaydlar	425
<i>Xaydarova Muborak</i>	
Raqamli boshqaruv muhitida maktab ta'limini tashkil etish	429
<i>Abdullayev Sherzodbek</i>	
Insonning psixologik holatini ifodalovchi frazeologik birliklarning ingliz va o'zbek tillaridagi lingvistik xususiyatlari.....	434
<i>Abdusattorova Dinara Abduvahob qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ta'limda loyihaviy tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish	437
<i>Azimov Yunus Yusupovich, Ruziyeva Zulayxo Samatovna</i>	
Ilk o'spirinlik davrida kreativlik pedagogik muammo sifatida	440
<i>B. X. Xushboqov</i>	
Badiiy asarlarda o'smirlar nutqining psixolingvistik xususiyatlari.....	444
<i>Murodova Mexrinov Yaxyojon qizi</i>	
Pedagogik yo'nalishdagi oliy ta'lim muassasalari talabalarida akademik madaniyatni shakllantirishning mazmuni	447
<i>Nuriddinov Qandil Jaloliddinovich</i>	
Odam anatomiyasi va fiziologiyasi kursini o'qitishda raqamli ta'lim platformalari talabalar kognitiv faolligini oshirishdagi determinant	451
<i>Uchqurova Zarina Shavkatovna</i>	
Optimization of Personalized Digital Learning Trajectories of Students in Higher Education Based on Artificial Intelligence and Cluster Approach	455
<i>Taylakova Guli Bekmuratovna</i>	
Fiscal and Customs Mechanisms for Harmonizing State and Investor Interests in Oil and Gas Projects.....	460
<i>Ergashev Muhubbek Aslamovich</i>	
Boshlang'ich ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanish	465
<i>Atayeva Baxrinisa Abduvaxidovna</i>	
Futbolchilarning ko'p yillik tayyorgarligida jismoniy va texnik tayyorgarlikni takomillashtirish metodologiyasi	468
<i>Raimov Davlatnur Ilhomjonovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy yetuklikni shakllantirishda tarbiyaviy texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	473
<i>Asorova Lola</i>	
Kimyo fani ta'limidagi innovatsiyalar: zamonaviy yondashuvlar va ularning tasniflanishi.....	478
<i>Ishmanova Zohida Ubaydullayevna</i>	
Boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvi asosida o'quv jarayonini tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari	481
<i>Isoyeva Maftuna Bobomurod qizi</i>	
Ontogenez jarayonida bolalarda eshituv idrokining shakllanishi va rivojlanish qonuniyatlarini tadqiq etish..	485
<i>Shokirova Shaxnoza Dilmurodovna, Nig'matova Movluda Asatulla qizi</i>	
Yadro tizimlarining muvozanatli xossalari o'rganish metodlarining qiyosiy tahlili.....	489
<i>Mamajonov Raxmatullo Ma'mirjon o'g'li</i>	
Pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va inklyuziv yondashuvning boshlang'ich ta'limda o'qish savodxonligini rivojlantirishga ta'siri	494
<i>Jo'rayeva Zulfizar Abdunabiyevna</i>	

Onlayn kommunikatsiya muhiti ta'sirida talaba qizlarning nikohga nisbatan psixologik munosabatlarining shakllanishi.....	497
<i>Qosimova Go'zal Asomiddin qizi, Xujakeldiyeva Dilshoda Toshpo'lat qizi</i>	
Memrise platformasidagi lingvistik yondashuvlar va ularning til o'zlashtirishga ta'siri.....	501
<i>Omonova Shahruza Xamro qizi</i>	
Sportchilarda psixofiziologik ko'rsatkichlar bilan musobaqa natijadorligi o'rtasidagi bog'liqlik	506
<i>Nazarov Sobir Usmonovich</i>	
Oliy ta'lim muassasasi talabalarida belbog'li kurash mashg'ulotlarini takomillashtirish mexanizmlarining psixologik va pedagogik xususiyatlari.....	510
<i>Isakov Shuxratbek Muydinovich</i>	
Ixtisoslashgan maktab o'quvchilariga yog'och o'yamakorligi fanini zamonaviy vositalar orqali o'qitishni rivojlantirish	515
<i>Abdurashidxonova Muslimaxon Baxodirxon qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda fantaziya va tasavvurni rivojlantirish psixologik-pedagogik muammo sifatida.....	522
<i>Babayeva Ug'iloy Voxid qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda estetik tarbiyani rivojlantirishda tasviriy faoliyatning o'rni	524
<i>Iskandarova Umida Qochqor qizi</i>	
O'quvchilarning so'z boyligini oshirishda hikoya qilish metodining roli	527
<i>Kamolova Malika Zafar qizi</i>	
Learning by doing konsepsiyasi asosida bo'lajak o'qituvchilarning kvazikasbiy faoliyatini tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari.....	530
<i>Karimova Sabina Muxiddin qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirish bo'yicha olimlarning ilmiy qarashlari	533
<i>Mirzaqobilova Sarvinoz Aliqul qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga "fe'l so'z turkumi"ni didaktik o'yinlar orqali o'rgatish metodikasi	538
<i>Oltinova Bahora</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda tafakkur xususiyatlarining gender tafovutlari	541
<i>Pulatova Gulnoza Murodilovna</i>	
Gamifikatsiya texnologiyasi talabalarning o'quv motivatsiyasini rivojlantirishning muhim vositasi sifatida ...	545
<i>Sattarova Maftuna Ravshan qizi</i>	
O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim maktablarida pedagogik konfliktlar tipologiyasini o'rganib borishning amaliy istiqbollari.....	548
<i>Umarova Zuxra Abduraxmanovna</i>	
O'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning nutqiy savodxonligini rivojlantirishning pedagogik asoslari..	552
<i>Utegenova Dilnoza Ayg'ali qizi</i>	
Hujum zarbasi texnikasini takomillashtirishda tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirish	555
<i>Yuldashev Sardorbek Adilbekovich</i>	
Среда речи и квесты для сотрудничества детей 6-7 лет.....	559
<i>Мухаммадиева Фарангиз Санжарбек кизи, Каримкулова Шохсанам Одил кизи</i>	
O'zbekistonda imkoniyati cheklangan bolalarni ijtimoiylashuvi ta'limni rivojlantirishning muhim vazifasi sifatida	564
<i>Fayzieva Ubayda Yunusovna</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarini boshqarishning tashkiliy-huquqiy asoslari	568
<i>Yaratov Jamil Vasilovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning etnoestetik madaniyatini rivojlantirishda integrativ ta'lim tamoyillarining o'rni.....	572
<i>Erkinjonova Guljaxon Farxodjon qizi</i>	
Oila boshqaruvi va aqliy qobiliyatni rivojlantirish	576
<i>Axmedova Nasiba Achilovna</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning psixologik asoslari.....	579
<i>Jumanova Nasiba Sherboevna</i>	
Tarbiyasi og'ir bolalarni ijtimoiylashtirishda oila, mahalla, ta'lim muassasasi hamkorlik ishlarini rivojlantirish usullari.....	582
<i>Toshpo'latova Nodira Xudjamurodovna</i>	
Maktabgacha yosh bosqichlarida muloqot ko'nikmalarining rivojlanish xususiyatlari.....	586
<i>Z. F. Azizova</i>	

BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING ETNOESTETIK MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHDA INTEGRATIV TA'LIM TAMOYILLARINING O'RNI

Erkinjonova Guljaxon Farxodjon qizi

Qo'qon universiteti Ta'lim kafedrası o'qituvchisi,
Qo'qon universiteti tayanch doktoranti

ORCID: 0009-0008-0823-9215

Annotatsiya: Ushbu maqolada bo'lajak o'qituvchilarning etnoestetik madaniyatini rivojlantirishda integrativ ta'lim tamoyillarining didaktik imkoniyatlari tahlil qilingan. Tadqiqot jarayonida nazariy tahlil, kontent-tahlil hamda pedagogik model-lashtirish usullaridan foydalanilgan. Natijalar integrativ yondashuv etnoestetik bilimlar, qadriyatlar va ijodiy-amaliy faoliyat uyg'unligini ta'minlashini ko'rsatdi. Ilmiy yangilik sifatida integrativ tamoyillar asosida kompetensiya indikatorlari tizimi ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: etnoestetika, integrativ ta'lim, bo'lajak o'qituvchi, madaniy kompetensiya, fanlararo integratsiya, pedagogik dizayn.

Abstract: This article analyzes the didactic potential of integrative education principles in developing the ethno-aesthetic culture of future teachers. The study employed theoretical analysis, content analysis, and pedagogical modeling methods. The findings demonstrated that the integrative approach ensures the harmonious combination of ethno-aesthetic knowledge, values, and creative-practical activities. As a scientific contribution, a system of competency indicators based on integrative principles was developed.

Key words: ethno-aesthetics, integrative education, future teacher, cultural competence, interdisciplinary integration, pedagogical design.

Аннотация: В данной статье проанализированы дидактические возможности принципов интегративного обучения в развитии этноэстетической культуры будущих педагогов. В ходе исследования использованы методы теоретического анализа, контент-анализа и педагогического моделирования. Результаты показали, что интегративный подход обеспечивает гармоничное сочетание этноэстетических знаний, ценностей и творческо-практической деятельности. В качестве научной новизны разработана система индикаторов компетенций на основе интегративных принципов.

Ключевые слова: этноэстетика, интегративное обучение, будущий педагог, культурная компетенция, междисциплинарная интеграция, педагогический дизайн.

KIRISH

Bo'lajak o'qituvchi shaxsining kasbiy shakllanishida estetik idrok, madaniy xotira va qadriyatli munosabatlar tizimi faqat san'atshunoslik yoki adabiyot doirasida cheklangan "mavzu" sifatida emas, balki pedagogik tafakkur va ta'lim amaliyotini belgilovchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Maktab muhitida o'quvchining didi va idroki ko'p hollarda turli fanlar, darsdan tashqari faoliyat, maktabning vizual-makoni madaniyati hamda o'qituvchining nutqiy-uslubiy namunasi asosida shakllanadi. Shu sababli etnoestetik madaniyat masalasi bugungi pedagogik ta'limda alohida fan doirasida beriladigan ma'lumotlar yig'indisi sifatida emas, balki bo'lajak o'qituvchining kasbiy kompetensiyalariga singdiriladigan integrativ hodisa sifatida talqin etilishi zarur. Etnoestetik madaniyat bu o'rinda milliy badiiy tajriba, an'anaviy bezak va shakl madaniyati, og'zaki hamda yozma meros, marosimiy estetika, mehnat va turmush estetikasini zamonaviy ta'lim maqsadlari bilan uyg'unlashtira oladigan qadriyatli-bilimiy va amaliy tizim sifatida izohlanadi.

Mavjud tadqiqotlarda etnomadaniy tarbiya, estetik tarbiya hamda kompetensiyaviy yondashuv alohida yo'nalishlarda rivojlantirilgan bo'lsa-da, bo'lajak o'qituvchilarning etnoestetik madaniyatini integrativ ta'lim tamoyillari asosida tizimli shakllantirish masalasi yanada takomillashtirishni talab etadi. Xususan, integratsiya ko'pincha "fanlararo bog'lanish" darajasida talqin qilinib, unda qadriyat, identifikatsiya, vizual savodxonlik, ijodiy-

amaliy faoliyat va refleksiya kabi tarkibiy komponentlarning uyg'unligi yetarli darajada yoritilmaydi. Bundan tashqari, integrativ yondashuvning natijadorligi bo'lajak o'qituvchi kompetensiyalarini baholash mezonlari bilan uyg'unlashtirilganda yanada samarali namoyon bo'ladi. Shu bois ilmiy muammo sifatida integrativ ta'lim tamoyillarining etnoestetik madaniyatni rivojlantirishdagi o'rni, uning mexanizmlari hamda natijani belgilovchi indikatorlar tizimini konseptual asoslash dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Ushbu maqolaning maqsadi bo'lajak o'qituvchilarning etnoestetik madaniyatini rivojlantirishda integrativ ta'lim tamoyillarining nazariy-didaktik asoslarini ochib berish, integratsiya mexanizmlarini modellashtirish hamda kompetensiyaviy indikatorlar tizimini taklif etishdan iborat. Mazkur maqsadga muvofiq vazifalar sifatida etnoestetik madaniyatning pedagogik ta'lim kontekstidagi ta'rifini aniqlashtirish, integrativ ta'lim tamoyillarining mazmunini etnoestetik rivojlanish bilan bog'lash, ta'lim mazmuni va faoliyatini integratsiyalashning didaktik yo'llarini asoslash hamda natijani ifodalovchi indikatorlarni tizimlashtirish ko'zda tutiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bo'lajak o'qituvchilarning etnoestetik madaniyatini rivojlantirish masalasi pedagogika, estetika va integrativ ta'lim nazariyalari kesishmasida tadqiq etiladi.

J. Hasanboev pedagogik jarayonda shaxsning ma'naviy-estetik kamoloti ta'lim samaradorligining muhim omili ekanligini ta'kidlaydi.

J. Yo'ldoshev va S. Usmonov pedagogik texnologiyalar asosida fanlararo integratsiya talabalarda mustaqil fikrlash va ijodkorlikni kuchaytirishini ko'rsatadi.

M. Xolmatova estetik tarbiyani shaxs didi, qadriyatlari va madaniy tafakkurini shakllantiruvchi omil sifatida baholaydi.

Lev Vygotsky hamda Alexei Leontiev nazariyalarida ijodiy faoliyat va ong rivoji madaniy muhit bilan bog'lanadi.

James A. Beane integratsiyalashgan o'quv dasturlari yaxlit dunyoqarashni rivojlantirishini asoslaydi.

John Biggs va Catherine Tang sifatli ta'limda natijaga yo'naltirilgan yondashuvni ilgari suradi.

Elliot W. Eisner esa san'at ta'limi tafakkur va estetik idrokni boyitishini qayd etadi.

Mazkur qarashlar etnoestetik madaniyatni integrativ ta'lim asosida rivojlantirish zarurligini tasdiqlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi pedagogik integratsiya nazariyalari, kompetensiyaviy yondashuv, madaniyat-shunoslik hamda estetika doirasidagi ilmiy g'oyalar uyg'unligiga tayandi. Nazariy tahlil metodi orqali integrativ ta'limning pedagogik tamoyillari, fanlararo va transdisiplinar bog'lanishlar, shuningdek, ta'lim mazmunini kontekstualizatsiya qilish masalalari bo'yicha manbalar solishtirildi hamda umumlashtirildi [1; 6]. Mazkur yondashuv integratsiyaning faqat mazmuniy jihatdan emas, balki faoliyat, kommunikativ muhit va baholash mezonlari darajasida ham ko'rib chiqilishini ta'minladi. Chunki etnoestetik madaniyatni shakllantirishda "nimani o'qitish" bilan bir qatorda, "qanday idrok ettirish" va "qanday ijodiy tajriba hosil qildirish" masalalari ham hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Kontent-tahlil metodi pedagogik ta'lim yo'nalishlaridagi o'quv dasturlari, fan sillabuslari hamda amaliy mashg'ulot topshiriqlarida etno-madaniy va estetik komponentlarning aks etish darajasini aniqlash maqsadida qo'llanildi. Kontent birliklari sifatida etnoestetik terminlar, milliy badiiy merosga murojaat shakllari, vizual-ijodiy faoliyat turlari, reflektiv vazifalar hamda baholash mezonlaridagi estetik indikatorlar tanlandi. Bunda integratsiya ko'rsatkichlari sifatida bir mavzuda turli fan tillarining uyg'unligi, badiiy-obrazli va ilmiy-analitik yondashuvlarning bir topshiriqda birlashishi, shuningdek, o'qituvchilik amaliyoti bilan bog'liqlik darajasi tahlil qilindi [2; 7]. Ushbu metod mavjud ta'lim hujjatlarida integratsiyaning real ko'rinishlarini aniqlash hamda taklif etilayotgan modelning amaliy asoslarini mustahkamlashga xizmat qildi.

Pedagogik modellashtirish metodi yordamida bo'lajak o'qituvchilarning etnoestetik madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan integrativ model ishlab chiqildi. Model tarkibiy qismlari sifatida maqsadli blok, mazmuniy blok, faoliyat-texnologik blok, reflektiv-baholash bloki hamda natija bloki konseptual bog'liqlik asosida tasvirlandi. Modellashtirish jarayonida integrativ ta'lim tamoyillari didaktik shartlar va mexanizmlar ko'rinishida operatsionallashtirildi, ya'ni tamoyillarni amaliy ta'lim dizayniga tatbiq etish imkonini beruvchi tushunchalar tizimi yaratildi [3; 8]. Shuningdek, qiyosiy-tahliliy yondashuv asosida xalqaro adabiyotlarda estetik ta'lim va integratsiyalashgan o'qitish bo'yicha qarashlar bilan mahalliy yondashuvlar o'rtasidagi metodik farqlar taqqoslandi. Bu esa taklif etilayotgan indikatorlar tizimining umumiy pedagogik mantiqqa mosligini tekshirish imkonini berdi [9; 10].

Natijalarni mantiqiy asoslashda ta'lim natijasini kompetensiya sifatida talqin qilish, kompetensiyaning kognitiv, aksiologik, amaliy-ijodiy hamda reflektiv tarkibiy qismlarini ajratish, ularni baholash indikatorlariga aylantirish yo'li tanlandi. Mazkur yondashuvning sababi shundaki, etnoestetik madaniyat faqat bilim bilan chek-

lanmaydigan, balki munosabat va amaliy uslubda namoyon bo'ladigan kompleks sifat hisoblanadi. Shu bois uni integrativ ta'lim muhitida bosqichma-bosqich hamda ko'p manbali faoliyat asosida shakllantirish maqsadga muvofiqdir.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijasida, avvalo, bo'lajak o'qituvchining etnoestetik madaniyati pedagogik kategoriya sifatida aniqlashtirildi. U milliy va mintaqaviy badiiy tajribani pedagogik maqsadlar bilan uyg'unlashtira oladigan, estetik idrok va didni tarbiyaviy-ijtimoiy mas'uliyat bilan bog'laydigan, ta'lim jarayonida etnomadaniy obrazlar, ramzlar hamda shakllarni tanqidiy-ijodiy qo'llash imkonini beradigan integrativ kompetensiyalar majmuasi sifatida talqin qilindi. Mazkur ta'rif etnoestetikani faqat "merosni bilish" darajasida emas, balki o'qituvchilik faoliyatini estetik jihatdan loyihalash va kommunikatsiyani madaniy jihatdan nozik tashkil etish qobiliyati darajasida namoyon etdi. Natijada etnoestetik madaniyatning to'rtta tarkibiy komponenti tizimlashtirildi: kognitiv komponent etnoestetik bilimlar va tushunchalar tizimini, aksiologik komponent qadriyatli munosabat hamda did mezonlarini, amaliy-ijodiy komponent badiiy-amaliy tajriba va metodik qo'llashni, reflektiv komponent esa shaxsiy va kasbiy tahlil, o'z-o'zini baholash hamda madaniy stereotiplarga tanqidiy yondashuvni qamrab oldi.

Ikkinchi natija integrativ ta'lim tamoyillarining etnoestetik rivojlanishdagi funksional roli ochib berilgani bilan izohlanadi. Tadqiqotda integratsiyaning uch darajadagi natijadorligi asoslandi: mazmun integratsiyasi, faoliyat integratsiyasi va baholash integratsiyasi. Mazmun integratsiyasida etnoestetik material adabiyot, tarix, ona tili, tasviriy san'at, texnologiya, pedagogika hamda metodika kontekstida yagona muammoli maydon atrofida birlashtiriladi. Faoliyat integratsiyasida kuzatish, tahlil, talqin, dizayn va ijodiy ishlab chiqish kabi faoliyat turlari izchil ketma-ketlikda tashkil etilib, bo'lajak o'qituvchida "idrokdan amaliyotga" o'tish mexanizmi shakllantiriladi. Baholash integratsiyasida esa natija faqat reproduktiv bilim bilan emas, balki vizual savodxonlik, madaniy moslik, metodik to'g'rilik hamda reflektiv dalillash mezonlari asosida baholanadi. Shu tariqa integrativ ta'lim tamoyillari etnoestetik madaniyatni "ko'p fanli ma'lumotlar yig'indisi"dan kasbiy faoliyatning estetik-me'yoriy uslubiga aylantirish mexanizmini ta'minlashi aniqlandi.

Uchinchi natija sifatida pedagogik modellashtirish asosida integrativ ta'limning didaktik mexanizmlari aniqlashtirildi. Bunda muammoli-tematik integratsiya mexanizmi yetakchi yo'nalish sifatida e'tirof etildi. Jumladan, "maktab makonining estetikasi", "matn va bezak semantikasi", "mehnat estetikasining didaktik talqini", "an'anaviy naqshlarning geometrik va badiiy mantiqi" kabi mavzular doirasida turli fan yondashuvlari uyg'unlashtiriladi. Kontekstual integratsiya mexanizmi esa etnoestetik materialni real pedagogik vaziyatlar bilan bog'lashga xizmat qiladi. Ya'ni bo'lajak o'qituvchi ushbu bilimlarni dars dizayni, taqdimot madaniyati, sinf muhitini bezash, o'quvchi ishlarini baholash hamda maktab tadbirlarini estetik rejalashtirish jarayonlarida qo'llashni o'rganadi. Reflektiv integratsiya mexanizmi esa o'quvchining shaxsiy estetik tajribasi bilan ilmiy tahlilni uyg'unlashtiradi. Natijada u milliylikni chuqur anglagan holda obraz va ramzlarning tarbiyaviy imkoniyatlarini asosli izohlash darajasiga erishadi. Ushbu mexanizmlar birgalikda integrativ ta'limning etnoestetik madaniyatni shakllantirishdagi ichki didaktik mantiqini ta'minlaydi.

To'rtinchi natija kompetensiyaviy indikatorlar tizimi ishlab chiqilgani bilan ifodalanadi. Kognitiv indikatorlar sifatida etnoestetik terminologiyani pedagogik vaziyatda to'g'ri qo'llash, badiiy shakl va mazmun bog'liqligini tushuntirish, etnomadaniy manbani dars maqsadi bilan uyg'unlashtirish belgilandi. Aksiologik indikatorlar qatoriga estetik mezonlar asosida tanlov qilish, madaniy farqlarni hurmat qilgan holda umumiy did me'yorlarini saqlash, o'quvchi ijodini baholashda nozik va adolatli yondashuv kiritildi. Amaliy-ijodiy indikatorlar dars dizaynida etnoestetik elementlardan me'yorida foydalanish, o'quv topshiriqlarini ijodiy ishlab chiqish, vizual materiallarni semantik va estetik jihatdan mos tanlash orqali ifodalandi. Reflektiv indikatorlar esa pedagogik qarorlarning estetik oqibatlarini tahlil qilish, stereotip va shablonlardan voz kechish, shaxsiy did hamda ta'lim maqsadi o'rtasida muvozanatni ta'minlash qobiliyatlari bilan tavsiflandi. Mazkur indikatorlar tizimi integrativ ta'limda natijani baholashni umumiy taassurot darajasidan konseptual mezonlar darajasiga ko'tarishi bilan ahamiyatlidir.

Olingan natijalar integrativ ta'limni etnoestetik madaniyatni shakllantirishning markaziy sharti sifatida namoyon etadi hamda bu xulosa zamonaviy didaktikadagi integratsiya talqinlari bilan uyg'unlashadi. Xususan, integratsiya g'oyasi ta'lim mazmunining fragmentarligini kamaytirib, yaxlit dunyoqarashni rivojlantirishga xizmat qilishi haqidagi yondashuvlar etnoestetik kontekstda yangi mazmun bilan boyitildi [6]. Mazkur konseptual yo'nalish integratsiyani tizimli tamoyil sifatida asoslagan bo'lsa, ushbu tadqiqot natijalari integratsiyaning estetik idrok va madaniy xotira bilan bog'liq yashirin kompetensiyalarni rivojlantirishdagi rolini ko'rsatdi.

Etnoestetik madaniyatning komponentlarga ajratilishi mahalliy tadqiqotlarda uchraydigan estetik tarbiya va ma'naviy-estetik rivojlanish haqidagi yondashuvlar bilan mantiqiy uyg'unlikda bo'lsa-da, ular ko'pincha normativ va tavsifiy ruhda bayon etiladi [1]. Mazkur tadqiqotda esa integrativ mexanizmlar orqali qadriyatning metodik qarorga aylanishi, ya'ni etnoestetik elementni oddiy ko'rsatish emas, balki o'quvchi tafakkurida muammo

qo'yish va talqin qilish jarayoniga aylantirish yoritildi. Shu tariqa etnoestetik tarbiyaning amaliy samaradorligini oshiruvchi didaktik yo'l taklif etildi.

Natijalarni tanqidiy tahlil qilish jarayonida taklif etilgan modelning kuchli jihati integratsiyani uch darajada ko'rsatganidadir. Shu bilan birga, uni kelgusida empirik sinov asosida yanada takomillashtirish imkoniyatlari mavjud. Keyingi bosqichlarda indikatorlar tizimini diagnostik vositalar bilan boyitish, kuzatuv va portfel baholash orqali ishonchliligini oshirish, integrativ topshiriqlar bankini yaratish dolzarb yo'nalishlar sifatida namoyon bo'ladi ^[10]. Shu ma'noda, mazkur maqola integrativ ta'limning etnoestetik madaniyatni rivojlantirishdagi o'rnini haqidagi nazariy asoslarni mustahkamlaydi hamda uni amaliy pedagogik dizayn darajasiga olib chiqishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Maqolada bo'lajak o'qituvchilarning etnoestetik madaniyatini rivojlantirish integrativ ta'lim tamoyillari asosida samarali ta'minlanishi ilmiy jihatdan asoslandi. Etnoestetik madaniyat kognitiv, aksiologik, amaliy-ijodiy hamda reflektiv komponentlar birligi sifatida aniqlashtirildi, shuningdek, integratsiyaning mazmun, faoliyat va baholash darajalarida izchil amalga oshirilishi zarurligi ko'rsatildi. Muammoli-tematik, kontekstual va reflektiv integratsiya mexanizmlarining o'qituvchi tayyorlash jarayonida etnoestetik bilimlarni metodik qarorlar hamda pedagogik uslubga aylantirishga xizmat qilishi asoslab berildi. Taklif etilgan kompetensiyaviy indikatorlar tizimi ta'lim natijalarini izchil rejalashtirish va baholash uchun nazariy-amaliy poydevor yaratadi. Kelgusida mazkur modelni empirik sinovdan o'tkazish, indikatorlar uchun diagnostik vositalarni ishlab chiqish hamda integrativ topshiriqlar bankini yaratish bo'yicha tadqiqotlarni davom ettirish maqsadga muvofiqdir.

Taklif sifatida pedagogik oliy ta'lim muassasalarida etnoestetik madaniyatni rivojlantirishga qaratilgan integrativ o'quv modullarini joriy etish tavsiya etiladi. Fanlararo mashg'ulotlarda milliy badiiy meros, zamonaviy pedagogik texnologiyalar hamda ijodiy loyihalarni uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bo'lajak o'qituvchilarning kompetensiyalarini baholash maqsadida maxsus indikatorlar va diagnostik vositalarni ishlab chiqish zarur. Shuningdek, pedagogik amaliyot jarayonida maktab muhiti estetikasi, vizual savodxonlik va madaniy qadriyatlarni aks ettiruvchi topshiriqlardan keng foydalanish tavsiya qilinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Hasanboev J. Pedagogika nazariyasi va tarixi. Toshkent, O'qituvchi, 2018. 560 b.
2. Yo'ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. Toshkent, O'qituvchi, 2017. 320 b.
3. Xolmatova M. Estetik tarbiya nazariyasi va amaliyoti. Toshkent, Fan, 2019. 240 b.
4. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте. Москва, Просвещение, 2016. 128 с.
5. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. Москва, Политиздат, 1977. 304 с.
6. Beane J. A. Curriculum Integration: Designing the Core of Democratic Education. New York, Teachers College Press, 1997. 184 p.
7. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования. Москва, ИЭО, 2003. 60 с.
8. Biggs J., Tang C. Teaching for Quality Learning at University. Maidenhead, Open University Press, 2011. 389 p.
9. Eisner E. W. The Arts and the Creation of Mind. New Haven, Yale University Press, 2002. 258 p.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.